

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

ДАВНЄ ДИТИНСТВО

коли я була малолеткою

тієї весни ми з дівчатами, немов змовившись, зажадали, щоб нарешті щось сталося, щось змінилось, тому почали розширювати свої території: двора, школи й людей, яких ми там щодня зустрічали, уже не вистачало, ми ставали жадібніші, нам хотілося чогось більшого. смішно звучить — жадібні чотирнадцятилітки, але ми й справді відчували голод. тоді — 1997-го — ще тривав бум моделей і всіляких там місій, усі вищі, ніж 170 см, і худіші, ніж 51 кг, рвалися на кастинги, а найбільшим компліментом було «ти виглядаєш як модель». бути моделлю означало мати старшого пацана з тачкою, модні обліплі, знизу трошки розширені джинси, туфлі на шпильках і майку, що відкривала плоский живіт, а ще вміння курити, тусовки, нічні клуби — те, де ми з дівками раніше ніколи не бували, але відчували, що повинні побувати. тільки як же туди потрапити? може, тому зовсім не випадково в нашій розмові проскочило, що в качалці на краснусі¹, у найкрутішому фітнес-клубі, трену-

¹ Краснуха — жаргонна назва житлового масиву в південно-західній частині Вільнюса. У радянські часи та на початку 90-х тут діяли численні підприємства, тому більшість населення цього району — російськомовні робітники, переважно вихідці з Білорусі, Росії та України. Незважаючи на відносну близькість до центру міста, у 90-ті Краснуха уславилася як вельми небезпечний, хриміногенний масив. Свою назву район одержав від головного проспекту, що в радянський час мав ім'я Червоної Армії (рос. проспект Красной Армии). Зараз ця вулиця називається проспект Добровольців (лит. Savanorių prospektas).

ром працює тьолка вічного двоюрідного брата — а віка на той час була моєю другою по близькості подругою! — яка нібито дуже кльова й навіть якось сказала віці, щоб та прийшла туди позайматися. віка ж сама прийти не насмілилася, тому покликала мене. хоча насправді не фітнес нам був потрібен — нам було цікаво й себе показати, й на інших позирити.

ми готувалися серйозно. раніше ми ходили на аеробіку в льодовий палац і знали, що найкрутіший одяг — кольорові блискучі лосини чи просто блискучі панчохи тілесного кольору, а зверху — закритий купальник. я недавно кинула балет, але все ще могла влізти у своє трико, хоча віка мене висміяла: мовляв, якщо так піду, то осоромлю нас обох, бо трико було трикотажне й не блищало, словом, село і люди. після довгих роздумів, що тут краще підходить, вона позичила мені свій купальник speed, який не був дуже крутий, бо чорний, але з яскраво-рожевими лосинами виглядав непогано, а сама вона вибрала, звісно, спеціальний костюмчик для аеробіки з двох частин — лосини й спортивний топик з квіточками, що нагадували соняшники. перед самим походом у качалку ми зустрілися в мене й ще раз поприміряли свої костюми для аеробіки. критично роздивившись одна одну, ми констатували, що у віки красиві ноги, але товстий живіт — між спортивним топиком і шортиками, якщо зігнути, збирається складка, а в мене жирні стегна та литки — як я не викручувалася, так мені й не вдалося стати так, щоб між стегнами утворився хоч який проміжок. отже, вигляд у нас обох був більш-менш однаковий — не те щоб вдалий, але й не зовсім капець.

хоча це було пополудні звичайного дня, людей у качалці було до біса, тож ми поштовхалися, покрутилися біля дзеркала, а на тренажери навіть усістися не наважилися. тоді відбувся урок аеробіки. як завжди в новій групі, ми не знали рухів, вовтузились, як дурепа, крім того, було досить важко. переді мною тупцювала яскрава довгонога манекенниця, минулого місяця вона їла полуницю з вершками на обкладинці журналу

«панночка», а в неї межі стегон світився такий проміжок, що, здавалося, туди влізла б іще одна нога, і це цілком компенсувало той факт, що тупцювала вона не в ритм. мене ж щоразу, як я бачила в дзеркалі свої стегна, охоплював сум, який ущу- хав, тільки-но я вбачала вдавану вічину складку. всі, окрім нас, здавалися гарними, старшими, з усім макіяжем, фарбованим волоссям, або дуже худими, або атлетичними, сильними, м'язистими. а ми — малолетки, та й ще безнадійні клуші, яким тут зараз не місце і хто його зна, чи буде коли це місце. оговтавшись від тої журби, у кіосочку біля «меблів» ми купили пляшку пива, два морозива і чотири сигарети — не дуже вміючи курити, ми призвичаювалися це робити якомога частіше, особливо поївши солодошів, бо від куріння зменшується вага.

але цим усе не скінчилось. через кілька днів я сиділа на подвір'ї на лавочці з книжкою, прикидаючись, що читаю, насправді ж я ждала, коли в пятраса, у кого я була трагічно й нещасливо закохана вже другий рік, закінчатся уроки. я планувала сказати, що знову загубила ключа від хати (після того разу, коли я нібито його загубила, минуло декілька місяців, отже я виждала скільки треба), я сподівалася, що він запросить мене до себе. отак я сиділа занурена в мрії, що ми вже в нього, дивимось журнал «віва» й базікаємо чи географічні атласи заповнюємо — це була така тільки наша на двох діяльність, якої ніхто не розумів, тому вона для мене була особливо дорога, — коли біля мене майже безшумно, по-котячому присів стасько.

стасько — найсерйозніший у дворі й найстарший з усіх, і він уже сидів, щоправда лише в колонії для неповнолітніх. на лавочку, яку ми називали скамейка і на якій у ті роки проходило все наше життя, стасько зазвичай по-нормальному не всаджувався, а, заскочивши, сідав навпочіпки — іноді, коли був тверезий і не накурений, він заскакував так легко, що всі інші, хто там сидів, навіть цього не відчували. він був маленького зросту, але атлетичний, дуже сильний: я за нього, як мені здавалось, удвічі вища й важча, але якось він мене був підняв, перекинув

через плече й бігом обніс навколо двора. було гарно — й увага, і що він такий сильний, — та я все одно кричала й брикалася, тому його вівчарка джин, видно, подумав, що я нападаю на хазяїна, і вкусив мене за плече. потім усі ще пару місяців мене під'юджували, згадуючи, як я кричала й брикалася, а собака, гавкаючи, крутився навколо і в якусь мить здавалося, що він кусає мене за голову, аж поки стасько не витримав і ми не повалилися долі. ходили чутки, хоча як було насправді, ніхто толком не знав, що стаська ще в садочку запримітив тренер з легкої атлетики — у ті часи в перших класах шукали здібних до спорту й музики дітей. так його й знайшли, і він вісім років ходив на ту атлетику, навіть був якимось чемпіоном серед юніорів. через атлетику він нібито й залишився таким низьким. а потім якось він усе кинув й почав жити інакше.

присівши, стасько часу на порожні балачки не гаяв і серйозно запитав, чого я пішла в качалку на краснусі, чи мені вже у своєму дворі нема чого робити. я знала, що деякі люди не люблять правди — батько ніколи не пробачав, якщо я казала, як усе є насправді. але деякі не люблять брехні. стасько був саме з тих — йому краще не брехати, крім того, він по-своєму мною опікувався, він часто казав, що я його сестрьонка, навіть поважав мого батька, бо якось він побився з батьком стаська через те, що джин вив і гавкав (наші квартири відділяла лише стіна). отже, мій батько для них був людиною, що відповідає за свої слова, хоча прилюдно вони його називали не інакше, як «довбаний мент», а батько стаськову сім'ю називав не інакше, як «дегенерати руські». тому, коли стасько спитав, що сталося, я одразу й сказала правду — пішли, бо нам було цікаво подивитися.

виявилось, зацікавлення викликали й ми, бо хтось із тамтешньої тусовки почав розпитувати, що ми за одні, скільки нам літ, звідки ми приперлися. тоді діяла така дипломатична перевірка дівок: перед тим як познайомитися, треба дізнатися, з якого вони двора і з ким спілкуються, інакше все могло

закінчитися розбірками. узагалі, йти в чужий двір — це все одно, що йти в гості: ідеш, тільки якщо тебе кличуть або якщо між прийшлим і місцевим є якийсь явний зв'язок, наприклад, якщо це твій однокласник, родич, приятель або пацан. а взагалі по чужих дворах краще не лазити. це стасько коротко й виклав, і ще пояснив про нашу честь і те, що якщо ми вже вирішимо, що ті пацани можуть сюди припхатися, то потім уже доведеться нам, тобто мені й віці, з ними бути. сама не знаю, чому я йому сказала, що краще б вони сюди не ходили. стасько всміхнувся й сказав, що він завжди мене мав за розумну малолетку.

це був комплімент і турбота, але це одвічний статус малолетки і розуміння, що я ніколи не буду належати до дворової тусовки, бо я не лише молодша, а ще й литовка, та ще й дитина мента, хоча мої батьки разом не жили й мій батько навіть не був справжній мент, трохи пригнічувало. наш двір був руським двором, і тільки одного п'ятраса вони якось одразу й без жодних випробувань прийняли. але п'ятраса було просто неможливо не любити. він навіть з бабушками ладнав — усе заговорював з ними, розпитував про здоров'я або казав, що геть нещодавно зустрів чиюсь онуку й вона красива, і це звучало якось так щиро, тому вони його навіть пригощали сигаретами — майже диво, бо бабусі всіх ненавиділи, постійно обзивали курвами, сучими дітьми, дебілами й злодіями, і раптом що — викликали поліцію: одного разу викликали «швидку» крісу, який просто напівлежав на сходах, бо щойно в підвалі нюхав клей, і тільки після невеличкої штовханини — на оборону хворого хутко збіглась половина двора — йому дали спокій, не вивезли.

хоч своєю мене й не вважали, та у дворі мене любили — так було з самого початку. навіть ксюша з ташкою завжди називали мене на ім'я, а мою найкращу подружку сваюну — лише хрюшею. в ті часи найдужче постраждати можна було від дівок, а ташка і ксюша були верховодами нашого двора. разом вони складали своєрідний дуєт. наташа — дебела, вона нагадувала

жінок з картин російських класиків, з важкою русою косою, яку вона інколи перекидала через плече, зі сповненим млості поглядом, ніби вона завжди закохана, мова в неї повільна. вона на рік молодша за оксану й дуже розумна, тільки це вона від усіх приховувала — видно, боялась, що її відштовхнуть. у цьому сенсі мені було легше — оскільки я не була своєю, то могла читати навіть на скамейці, ніхто через це занадто не знущався. що наташа теж читає, я довідалася, коли вона проходила, що книжка «12 стільців» їй більше сподобалась, ніж фільми. я «12 стільців» не читала, але мені більше, ніж фільм, сподобався «вій». після цього ми інколи балакали: ми обидві любили буніна, гоголя, братів грімм і всі інші страшні казки, на неї справило враження, що я ходила на балет, іноді я приносила їй на сходи помір'яти пуанти, але ташка на них зовсім не трималася. однак справжніми подругами ми, звісно, не стали — вона ніколи до мене так і не завітала, бо ніхто не дружить з малолетками. а оксана нагадувала голодну дику кицьку: з різкими рухами, довгими кінцівками, вона швидко спалахувала, а ще вона була страшенно худа, моя мама казала, що вона худа, бо трахається з усіма парубками в нашому дворі й навіть з дорослими чуваками. її я трохи уникала, вона жила поблизу — в опалюваному пічкою будинку, оксаніні батьки працювали в «ельфі»¹, а тепер уже кілька років були безробітні, тому я відчувала перед нею своєрідну перевагу — вона завжди мені здавалася трошки нечистою, а крім того, вона вдягалася в немодні шмотки.

якось я сиділа вдома сама, був неймовірно спекотний як на початок травня день, за вікном сонце світило так, що навіть нудило. раптом у двері подзвонили. я тихо підкралася, щоб подивитись у вічко, я не планувала відчиняти, хіба що там стоїть п'ятрас, бо я вже дійшла до такої стадії, що будь-яка подія в зовнішньому світі відбивала мої почуття до нього — обличчя

¹ «Ельфа» — відомий ще з радянських часів завод електроприладів, серед яких найвідомішим був бобінний магнітофон з однойменною назвою. Припинив своє існування в середині 90-х

п'ятраса я бачила в юрбі на перервах, він усміхався мені з усіх фотографій, а якщо хтось балакав невідомо про що, перша думка була, що мова йде про п'ятраса. тому я мимовільно подумала, що, може, це він, проте там була оксана. не знаю, що на мене найшло, але я відчинила й запросила її. виявилось, вона прийшла до стаська, але його не знайшла, тож вирішила заскочити до мене. я не знала, чи вірити їй, мені здалося, вона була напідпитку, бо якось дивно посміхалася й говорила дуже лагідним, підкреслено дружнім тоном. я запросила її до своєї кімнати, подумки припускаючи, що, може, вона дізналася, що я закохана в п'ятраса, наприклад, може, їй уже розказала хрюша, і тепер вона прийшла розбиратися, бо вони нібито гуляли разом. у кімнаті оксана роззиралася, ніби нічого не сталось. я уявляла, що вона оцінює плакати, якими були завішані стіни, і вони почали мені здаватись дурнуватими. розмова не клеїлася. та раптом вона побачила стос польських журналів «барбі» з вирізками та описами, як пошити для барбі одяг, і в ній щось тьохнуло: вона вигукувала «ого, і це в тебе є», «я це завжди хотіла», «о боже, яка краса»... мене це просто приголомшило, я б менше здивувалась, якби ксюша мене вдарила чи обматюкала. тими журналами я ніколи не дорожила: мама працювала в палаці профспілок, там по неділях відбувався ярмарок поштових марок, періодичних видань, старих книжок, словом, усілякого барахла, де старигани обмінювались отими речами, а що не розпродували — за півціни чи навіть задарма віддавали, і моя мама все тягала мені ті польські комікси, любовні романи, журнали «барбі», особливо тоді, коли вона чогось не додержувала, не верталася, як обіцяла, — це нібито було її вибачення, через це я потроху почала ту макулатуру ненавидіти.

так я дізналася, що оксана — любителька рукоділля: вона шила, в'язала, а особливо вона любила шити одяг для ляльок барбі. на той час не лише дівчатка, а й дорослі жінки шили й лялькам, і собі, у палаці профспілок відбувалися навіть зустрічі швачок одягу для барбі, де вони показували й тих своїх

ляльок, що були вбрані в одяг їхнього власного виробництва. виявилось, оксана там одного разу навіть виграла приз за в'язану сукню для принцеси — таку саму вона зв'язала не лише ляльці, а й собі. так ми перший і єдиний раз порозмовляли. виявилось, вона вже не зустрічалася з п'ятрасом і до стаська повернутися не могла, бо він не такий дурний і зрозумів, що все це через п'ятраса і, ясна річ, дуже образився — не кликав її на тусовки, просто ігнорував, і через те її ігнорувала половина двора. а п'ятраса перехопила наташа. хоча я слухала ті історії мовчки, моє обличчя, видно, промовляло саме за себе, бо, закінчивши розповідь, оксана підійшла на кілька кроків ближче і, посміхаючись, упилася мені у вічі — її очі були зелені, обрамлені золотим пилком, очні ямки почорнілі, вона здавалася дуже втомленою. якусь мить я уявляла, що протягну руку й гладжу її по щоці — а тоді вона сказала: «коли він тій корові набридне, прийде й твоя черга, побачиш, не журись, буде й тобі гарний перший, от побачиш». оксані, що вже була збиралася йти геть, я запропонувала журнали «барбі», вона взяла декілька, потім іноді заходила по нові. але про п'ятраса ми вже більше не говорили. і вона була неправа — після наташі він дістався моїй найкращій подружці хрюші. тепер думаю, може, і добре — справжнє кохання ж завжди нездійсненне.

зміст

давнє дитинство / 5

коли я була малолеткою / 5

три мамині весілля / 13

перерости дитину / 23

незайманість та інші різновиди чорнухи / 31

страшні чоловіки / 40

випускні іспити / 48

мандри по острову / 58

leaving лаздінай / 68

майже доросла / 83

юргіс — черговий аспірант / 83

одяг / 95

не знаю я тих друзів / 102

покинуті споруди спостерігають за нами / 109

балет / 121

солодкі плоди науки / 130

переслідування внутрішнього філолога / 140

голосіння нарциски / 149